

Keuzedeel mbo

Mensen met een verstandelijke en visuele beperking

gekoppeld aan één of
meerdere kwalificaties mbo

Code

K1062

Penvoerder: Sectorkamer zorg, welzijn en sport
Gevalideerd door: Sectorkamer Zorg, welzijn en sport
Op: 26-11-2018

1. Algemene informatie

D1: Mensen met een verstandelijke en visuele beperking

Studielast

240

Beroepsvereisten

Nee

Certificaten

Ja

Scholingsbehoefte/landelijke herkenbaarheid

Dit verdiepende keuzedeel is ter ondersteuning van specifieke doelgroepen in de zorg en welzijn. Met dit certificaat kunnen ervaren beroepsbeoefenaren zich verder verdiepen in de doelgroep waarin zij werkzaam zijn. Het werkveld heeft behoefte aan deze gespecialiseerde werknemers, zodat specifieke doelgroepen beter ondersteund worden. Met dit verdiepende keuzedeel doet de beroepsbeoefenaar kennis en vaardigheden op met betrekking tot het bieden van passende ondersteuning en begeleiding aan cliënten met een verstandelijke en visuele beperking, zodat de ondersteuning aansluit bij de werkelijke behoefte van de cliënt en de weerbaarheid, mobiliteit, zelfregie en (communicatieve) zelfredzaamheid van de cliënt worden bevorderd.

Ingangsdatum certificaat

01-01-2019

Gekoppeld aan kwalificatie(s)

Zie bijlage op www.s-bb.nl/kwalificatiedossiers

Toelichting

Relevantie van het keuzedeel

Dit keuzedeel is gericht op de beginnend beroepsbeoefenaar die zijn kennis en vaardigheden wil inzetten om mensen met een verstandelijke en visuele beperking te ondersteunen. Visuele beperkingen worden veelal gecompenseerd door gebruik te maken van cognitieve vaardigheden. De verstandelijke beperking wordt daarentegen veelal gecompenseerd door het visuele systeem. Het is daarom van belang dat cliënten met een visuele en verstandelijke beperking passende ondersteuning krijgen die met de combinatie van deze beperkingen rekening houdt. Door dit keuzedeel is de beginnend beroepsbeoefenaar beter in staat om mensen met een verstandelijke en visuele beperking te ondersteunen. De beginnend beroepsbeoefenaar versterkt hiermee zijn positie op de arbeidsmarkt.

Beschrijving van het keuzedeel

Dit keuzedeel is een verdieping op het bieden van passende ondersteuning en begeleiding aan cliënten met een verstandelijke en visuele beperking. De beginnend beroepsbeoefenaar is in staat ondersteuning te bieden die aansluit bij de werkelijke behoefte van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking. De ondersteuning van deze cliënten vraagt kennis en vaardigheden betreffende het zien en veel voorkomende oogaandoeningen, de sociaal emotionele ontwikkeling, de begeleiding en omgeving, de communicatie, de sensorische informatieverwerking en alertheid, seksualiteit en de relatievorming. Met deze kennis en vaardigheden is de beginnend beroepsbeoefenaar in staat de cliënt te ondersteunen bij het voeren van eigen regie en zelfredzaamheid in het algemeen dagelijks leven.

Branchevereisten

Nee

Aard van keuzedeel

Verdiepend

2. Uitwerking

D1-K1: Ondersteunen van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking

Complexiteit

De beginnend beroepsbeoefenaar werkt regelmatig alleen in complexe situaties en moet kunnen inspelen op wisselende en onverwachte omstandigheden. Zij beschikt over kennis en vaardigheden om de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking op deskundige wijze ondersteuning te bieden en om in (probleem)situaties creatief oplossingen te bedenken. Zo nodig voert ze, in overleg met de cliënt en zijn systeem, doelgericht veranderingen in de ondersteuning van de cliënt door. De compensatiemogelijkheden van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking zijn gering en de beperkingen versterken elkaar. Dit vormt een risico voor de ontwikkeling van de cliënt en maakt het werken met deze doelgroep complex. Daarnaast heeft deze doelgroep vaak ook andere bijkomende problemen wat het werken met deze doelgroep complex maakt. De beginnend beroepsbeoefenaar moet haar begeleiding hierop aanpassen. Haar werkzaamheden kunnen wisselen van aard en ze moet haar handelen snel kunnen aanpassen en keuzes maken in het belang van de cliënt.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De beginnend beroepsbeoefenaar werkt solistisch en/of in teamverband. Zij is verantwoordelijk voor haar eigen werkzaamheden. Ze handelt zelfstandig, lost knelpunten creatief op en zo nodig bespreekt ze knelpunten en oplossingen met het multidisciplinaire team of een leidinggevende. Ze overlegt en stemt af met de cliënt, het sociale netwerk en professionals om complexe en ongewenste situaties te voorkomen of op te lossen. Wanneer nodig consulteert zij deskundigen en/of schakelt ze deskundigen in.

Vakkennis en vaardigheden

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- heeft specialistische kennis van de combinatie van visuele en verstandelijke stoornissen
- heeft specialistische kennis van de gevolgen van een verstandelijke en visuele beperking op het dagelijks functioneren, de oriëntatie en mobiliteit van mensen met een verstandelijke en visuele beperking
- heeft specialistische kennis van de persoonlijke en externe factoren die van invloed zijn op het dagelijks functioneren, de oriëntatie en mobiliteit van mensen met een verstandelijke en visuele beperking
- heeft kennis van visuele functies en de ontwikkeling van het visuele systeem
- heeft kennis van goedziend-, slechtziend- en blindheid
- heeft kennis van veelvoorkomende oogheilkundige aandoeningen
- heeft specialistische kennis van de invloed van visuele beperkingen op de inrichting en verlichting van de woning/leefomgeving
- heeft kennis van de invloed van de combinatie van een verstandelijke en visuele beperking op het hechtingsproces en verloop van de sociaal-emotionele ontwikkeling
- heeft specialistische kennis van de invloed van verstandelijk en visuele beperkingen op de communicatieontwikkeling
- heeft kennis van sensorische informatieverwerking (SI) en alertheid bij cliënten met een verstandelijke en visuele beperking en zichzelf
- heeft kennis van de hermeneutische cirkel
- heeft kennis van het vlaggensysteem voor het duiden van seksueel gedrag
- heeft kennis van palliatieve zorg bij mensen met een verstandelijke en visuele beperking
- heeft kennis van de invloed van het verouderingsproces op het functioneren van mensen met een verstandelijke en visuele beperking
- kan ondersteuningsmethodieken toepassen bij cliënten met een verstandelijke en visuele beperking
- kan betekenis geven aan gedrag van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking
- kan de inrichting en verlichting van de woning aanpassen bij de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking op basis van advies en in samenwerking met een deskundige
- kan communicatietechnieken en -hulpmiddelen inzetten bij cliënten met een verstandelijke en visuele beperking
- kan het sociale netwerk ondersteunen bij de communicatie met de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking
- kan problemen op het gebied van sensorische informatieverwerking en alertheid signaleren en op basis van advies van een deskundige de nodige ondersteuning bieden
- kan professioneel omgaan met vraagstukken van cliënten met een verstandelijke en visuele beperking omtrent seksualiteit en intimiteit en dit bespreekbaar maken
- kan seksuele voorlichting geven aan cliënten met een verstandelijke en visuele beperking
- kan de begeleidingsstijl aanpassen op de emotionele ontwikkelingsfasen van de cliënt met een visuele en verstandelijke beperking

D1-K1-W1: Inventariseert het functioneren, de wensen en behoeften van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar verzamelt gegevens over het functioneren van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking op alle leefgebieden. Ook inventariseert zij factoren die van invloed kunnen zijn op het gedrag en welbevinden van de cliënt. Aan de hand van beschikbare gegevens en observaties kan zij het functioneren van de cliënt en de factoren die hierop van invloed zijn beschrijven. Zij bespreekt met de cliënt, en indien van toepassing met naastbetrokkenen, de wensen en behoeften. Haar bevindingen bespreekt ze met collega's. Ze neemt deel aan overleg met collega's en andere disciplines over de ondersteuningsbehoeften van de cliënt. Ze blijft alert op veranderingen bij de cliënt en past zo nodig de ondersteuning hierop aan in overleg met collega's.

Resultaat

Het functioneren, de wensen en de behoeften van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking zijn geïnventariseerd.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- observeert doelgericht het functioneren van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking;
- analyseert nauwgezet de wensen en behoeften van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking in relatie tot zijn mogelijkheden;
- trekt logische conclusies uit de beschikbare gegevens over de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking;
- zoekt creatief naar oplossingen om de ondersteuningsdoelen zo goed mogelijk te laten aansluiten op de wensen en behoeften van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking;
- controleert regelmatig of de ondersteuning nog aansluit bij het functioneren, de mogelijkheden en behoeften van de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking;
- overlegt tijdig met collega's en/of deskundigen over veranderingen in gedrag en/of functioneren bij de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking.

De onderliggende competenties zijn: Samenwerken en overleggen, Analyseren, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten

D1-K1-W2: Ondersteunt de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking bij het dagelijks functioneren

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar zorgt ervoor dat de cliënt zoveel mogelijk zelf de regie kan voeren. Zij ondersteunt de cliënt op alle leefgebieden, op grond van zijn behoeften en mogelijkheden, bij het maken van eigen keuzes. Zij houdt hierbij rekening met de verstandelijke en visuele mogelijkheden en de emoties van de cliënt. De beginnend beroepsbeoefenaar biedt de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking ondersteuning bij dagelijkse activiteiten en bij het opbouwen en onderhouden van sociale contacten. Zij richt zich op het versterken van de eigen kracht, en het ontwikkelen en behouden van de vaardigheden van de cliënt. Waar mogelijk en gewenst past zij de leefomgeving aan, gebruikt zij hulpmiddelen en geeft ze betrokkenen ondersteuning bij de communicatie met de cliënt.

Resultaat

De cliënt met een verstandelijke en visuele beperking is ondersteund bij het dagelijks functioneren. De ondersteuning is afgestemd op de situatie en de wensen en behoeften van de cliënt.

Gedrag

- stimuleert de cliënt en andere betrokkenen doelgericht om de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking zelf de regie te laten voeren;
- zoekt creatief naar oplossingen om de cliënt zelf de regie te kunnen laten voeren;
- communiceert op een passende en begrijpelijke manier met de cliënt met een verstandelijk en visuele beperking;
- biedt passende ondersteuning aan de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking;
- maakt effectief gebruik van materialen en middelen ter ondersteuning van de dagelijkse activiteiten en communicatie met de cliënt;
- geeft betrokkenen duidelijke adviezen over de ondersteuning en de toepassing van communicatiemogelijkheden en -middelen die passen bij de cliënt met een verstandelijke en visuele beperking.

De onderliggende competenties zijn: Begeleiden, Samenwerken en overleggen, Materialen en middelen inzetten